

ДОСВІД ФОРМУВАННЯ БІБЛІОТЕЧНО-АРХІВНИХ КОЛЕКЦІЙ

Янна ЧЕПУРЕНКО

Бібліотечно-архівна колекція Міжнародного громадського фонду соціально-економічних та політологічних досліджень (Фонд Горбачова)

Однією з функцій бібліотечно-архівної колекції «Фонд президентів України» НБУВ є «вивчення досвіду діяльності президентських бібліотек, архівів і аналогічних їм установ інших держав». На реалізацію цієї функції було спрямовано вивчення досвіду бібліотечно-архівної колекції Міжнародного громадського фонду суспільно-економічних та політологічних досліджень (Горбачев-Фонду). Результати такого вивчення викладено у запропонованій статті, де розкрито історію створення, розвиток, структуру бібліотечно-архівної колекції Президента СРСР.

Для пострадянського простору формування й функціонування приватних колекцій справа нова. Прикладом формування й використання такої колекції є бібліотечно-архівна колекція экс-Президента СРСР М. Горбачова.

Фонд Горбачова (далі – Фонд) було засновано у грудні 1991 р. Фонд є міжнародною неурядовою, неприбутковою організацією. Він самостійно визначає шляхи свого розвитку як на території Росії, так і в інших регіонах світу, суворо дотримуючись законодавства країни, де здійснює свою діяльність.

Основними завданнями Фонду визначені такі:

- ♦ проведення досліджень із соціальних, економічних та політичних проблем російської та світової історії новітнього періоду;
- ♦ сприяння використанню наукових знань в інтересах зміцнення моральних, гуманістичних основ у житті людини та суспільства, становлення вчених нового покоління;
- ♦ сприяння розповсюдженню наукових знань;
- ♦ надання консультаційних послуг, здійснення інформаційної та іншої діяльності, яка відповідає його основним завданням і функціям.

Керівництво Фондом здійснює Рада. Президент Ради – экс-Президент СРСР, нині громадсько-політичний діяч Михайло Горбачов.

Фонду притаманні функції, які в суспільстві традиційно виконують президентські бібліотечно-архівні колекції: історико-меморіальна, наукова, освітня, інформаційна, культурно-просвітницька.

Історико-меморіальна функція Фонду реалізується шляхом збирання, наукової обробки та введення в освітній, науковий і культурний обіг документів і матеріалів, які пов'язані з історичним періодом перебудови (1985–1991 рр.), життям та діяльністю президента СРСР, його післяпрезидентською громадсько-політичною, науковою діяльністю. Реалізацію цієї функції здійснює Громадсько-політичний центр Фонду Горбачова – структурний підрозділ Фонду, який створено у 2000 р. Центр проводить роботу з вивчення та збереження документної спадщини новітньої історії (зокрема, періоду перебудови), організовує обговорення, підтримку і пропаганду ідей та проектів, які сприяють утвердженню позицій громадянського суспільства та демократичних реформ у Росії.

У структурі Центру – два основних підрозділи: науково-інформаційний (архівно-бібліотечний комплекс і виставкова експозиція) та громадсько-дискусійний (представлений «Клубом Раїси Максимівни») і постійно діючий семінар Фонду Горбачова.

Науково-інформаційний центр Фонду має у своєму складі архів, бібліотеку та виставкову експозицію. Цей елемент є найбільш характерним для визначення Фонду Горбачова бібліотечно-архівною колекцією.

Основа зібрання бібліотеки та архіву – матеріали, передані родиною Горбачових та членами їх найближчого оточення (А. С. Черняєв, Г. Х. Шахназаров, В. В. Загладин, А. В. Медведєв та ін.). Текстові, електронні, аудіовізуальні документи та видання відображають політичну та громадську діяльність М. Горбачова у післяпрезидентський період.

Чепуренко Янна Олексіївна, канд. іст. наук, с. н. с., зав. відділу Фонду президентів України НБУВ.

У фонді представлені також приватні архівні документи та видання, що розкривають період діяльності М. Горбачова з 1985 по 1991 рр. Спеціальні розділи архіву й бібліотеки присвячені життю та діяльності дружини М. Горбачова – Раїсі Горбачовій. У науково-інформаційному центрі зберігаються також документи й матеріали, створені в процесі функціонування Міжнародного громадського фонду соціально-економічних та політологічних досліджень (Фонд Горбачова). На 01.12.2003 р. архівний фонд колекції складався з 9 фондів: фонд 1 – матеріали, що висвітлюють діяльність М. С. Горбачова; фонд 2 – матеріали А. С. Черняєва (1955–1992 рр.); фонд 3 – матеріали В. В. Загладіна (1985–1992 рр.); фонд 4 – матеріали В. А. Медведєва; фонд 5 – матеріали Г. Х. Шахназарова (1977–1999 рр.); фонд 6 – об'єднаний фонд приватних надходжень (документи Ю. М. Батуріна, В. Т. Логінова – помічників секретаря ЦК КПРС та Президента СРСР М. Горбачова); фонд 7 – матеріали Р. М. Горбачової; фонд 8 – архівні матеріали щодо діяльності Фонду Горбачова (з 1991 р.); фонд 11 – музейні експонати, подаровані М. С. Горбачову (картини, гравюри, естампи, малюнки, пам'ятні медалі, дипломи, грамоти, сувеніри). Архів поповнюється новими документами шляхом копіювання найважливіших документів, які знаходяться в інших зібраннях (російських державних архівах, архівах колишніх союзних республік, президентських архівах інших країн, наукових установах, приватних зібраннях та ін.). Щодо видового складу документів, то в архівному фонді представлено акти, аналітичні записки, аудіозаписи, записи бесід, відеозаписи, вирізки з газет та журналів, виступи, договори, доповідні записки, інтерв'ю, інформаційні записки, звіти, листи громадян, плани, накази, протоколи, розпорядження, резолюції, рукописи, службові записки, довідки, статті, стенограми, тези виступів.

Науково-інформаційний центр здійснює наукову обробку, упорядкування та збереження своїх документних фондів із використанням найновітніших технологій, які поєднують високий рівень збереженості документів із забезпеченням оптимального доступу до них користувачів. Особливістю президентських бібліотечно-архівних колекцій, які створюються в сучасних умовах розвитку інформаційних технологій, є використання в їх роботі новітніх технологій обліку, збереження, використання документних ресурсів. Автоматизована система Фонду спрямована на забезпечення обліку усіх видів документів, які тут зберігаються, обліку користувачів Фонду і створення електронних копій

матеріалів та організації в автоматизованому режимі доступу до цих матеріалів широкого кола. Обслуговування архівними та музейними документами здійснюється в автоматизованому режимі: оцифровані документи надаються користувачам через локальну мережу Фонду. Таким чином здійснюється збереження документів і забезпечується широкий доступ до них. Доступ до повних текстів документів та довідково-пошукового апарату здійснюється завдяки програмному забезпеченню відомої компанії Hummingbird – світового лідера на ринку систем управління корпоративною інформацією (послугами цієї компанії користуються архівні та бібліотечні установи більше ніж в 40 країнах світу). Архів Фонду постійно поповнюється документами та матеріалами. Так, у березні 2002 р. в Москві відбулася передача частини архіву Санкт-Петербурзького відділення Фонду в архів Фонду Горбачова. Передані документи стосуються діяльності Санкт-Петербурзького передвиборчого штабу М. С. Горбачова під час президентської виборчої кампанії 1996 р. Передані виписки з протоколів виборчих комісій міста й області, агітаційні матеріали, листування з державними структурами та іншими організаціями, листи, звернення та пропозиції громадян до М. С. Горбачова, публікації цього періоду у засобах масової інформації, реєстраційні документи регіонального відділення. Ці документи доповнять документний фонд бібліотеки й архіву, який розкриває післяпрезидентську діяльність М. С. Горбачова.

Основна функція бібліотеки, яка входить до структури науково-інформаційного центру – зібрати видання та інші друковані матеріали, видані з 1985 р. і присвячені періоду перебудови, діяльності М. Горбачова, а також новітньому періоду російської історії у тій її частині, яка входить у коло дослідницьких інтересів Фонду Горбачова. Бібліотечний фонд (4000 видань) складають неперіодичні, періодичні та продовжувані видання, що відображають діяльність М. С. Горбачова та Фонду Горбачова. Комплектування бібліотеки здійснюється за рахунок дарів (із Росії та з-за кордону), купівлі, документообміну. Основна тематика документів бібліотечного фонду – державотворення, розвиток суспільно-політичних та економічних відносин у СРСР (1985–1991), а також президентська та післяпрезидентська діяльність М. С. Горбачова. Бібліотека також комплектується виданнями праць провідних політиків та громадських діячів, мемуаристикою. У фондах бібліотеки представлені видання 22 іноземними мовами. Систематизація документів здійснюється відповідно до системи УДК.

Електронний каталог бібліотеки також обслуговується програмним забезпеченням компанії Hummingbird. Пошук в електронному каталозі ведеться за рубриками УДК, за ключовими словами, видами документів, за роками. Технологія обробки документів традиційна для бібліотечного фонду: ведеться бібліографічний опис документа, здійснюється систематизація документів відповідно до рубрик УДК, визначаються ключові слова. Технологія формування інвентарних номерів передбачає автоматичне надання інвентарного номера нововведеному документу. В електронному каталозі виділено окремі види документів: видання, статті з періодичних видань.

Комплектування бібліотечного фонду здійснюється систематично й планово. На це щомісяця цілестрамовано, систематично виділяються кошти. Окремо щорічно здійснюється передплата на вітчизняні та зарубіжні періодичні видання. Велику кількість журналів бібліотека отримує в дарунок від установ та організацій, які співпрацюють з Фондом. Усього бібліотека має 600 назв журналів. В основному це видання, в яких відображено діяльність М. Горбачова, інших видатних державних діячів та політиків сучасності. Слід підкреслити, що і бібліотечні фонди, і архівні матеріали, і музейні експонати належать до періоду діяльності М. Горбачова як приватної особи. Усі матеріали, що пов'язані з його державною діяльністю як лідера КПРС та на посаді Президента СРСР, знаходяться в Архіві Президента Росії (Москва, Кремль).

Збереженню документів у Фонді приділяється особлива увага. Організація цього процесу відбувається у двох напрямках: по-перше, це організація формування фонду електронних копій документів для обслуговування користувачів; по-друге, це організація збереження оригіналів документів відповідно до технологічних умов збереження документів на різних носіях інформації (видань, архівних документів, аудіовізуальних матеріалів, музейних експонатів). Площа документосховища науково-інформаційного центру складає 122 кв. м, читального залу – 39 кв. м, робочі кімнати співробітників – 41 кв. м. Документосховище має спеціальне обладнання для розміщення архівних, аудіо-, відео-, фотоматеріалів, видань. Центр забезпечено сучасною комп'ютерною, копіювальною, фото-, відео-, аудіотехнікою, у тому числі є студія автоматизованої оцифровки документів (базується на сучасному програмному забезпеченні). У читальному залі наявне відповідне технічне обладнання (комп'ютери, сканери, відеотехніка для пе-

регляду аудіовізуальних матеріалів). Усі підрозділи Центру, які займаються формуванням архівного, бібліотечного та музейного фондів, з'єднані в єдину локальну мережу, це дозволяє оперативно вводити в обіг оброблені документи і надавати оперативну інформацію користувачам.

Науково-дослідна робота Фонду розпочалася з дня його заснування. Дослідження ведуться у таких напрямках, як глобальні проблеми, економічний розвиток та соціальні проблеми в світі, в Росії та в країнах СНД, проблеми культурного та духовного життя на межі тисячоліть, міжнародна безпека, роззброєння, історія перебудови в СРСР та інші. Форми наукової роботи різноманітні: наукові конференції, симпозиуми, «круглі столи» в Росії та за її межами, підготовка та виступи із доповідями голови Фонду М. Горбачова в Росії, США, Канаді, Німеччині, Франції, Аргентині, Бразилії, Японії та інших країнах, участь у міжнародних конференціях як у Росії, так і за її межами.

Наукова діяльність проводиться за проектами (науковими напрямами), серед яких: «М. С. Горбачов. Зібрання творів», «Як здійснювалася політика перебудови», «Хроніка подій та громадсько-політичної діяльності М. Горбачова», «XXI століття – століття глобальних викликів та відповідей»; «Загадка Євразії», «Можливі сценарії розвитку інтеграційних процесів у Європі» та інші. За результатами наукових досліджень із зазначених проектів проводяться наукові конференції, видаються наукові видання (Праці Фонду Горбачова).

Наукова функція Фонду є однією з провідних функцій. На межі історико-меморіальної та наукової функцій у Фонді здійснюється проект «Усна історія завершення холодної війни». Це спільний проект Фонду Горбачова та Інституту війни й миру Гувера (США). У рамках проекту проведено 40 інтерв'ю з особами, які мали безпосереднє відношення до політики періоду перебудови (М. Горбачов, Г. А. Арбатов, О. Д. Бакланов, А. А. Бессмертних, К. Н. Брутенц, Д. Т. Язов, В. А. Крючков, Є. К. Лігачов, Є. М. Примаков, А. С. Черняєв та ін.). Проект здійснюється відповідно до технології створення документів усної історії: створюється архів аудіозаписів та авторизованих текстів інтерв'ю. Ці документи дають унікальну можливість доповнити друковані джерела, які відображають значний історичний етап в історії СРСР, США та європейських країн. Крім історико-інформативної частини інтерв'ю містять велику кількість біографічних матеріалів, особистих спогадів. На базі зібраних інтерв'ю готується окреме видання, до якого увійдуть коментарі до деяких подій, які висвітлені

в інтерв'ю, короткі відомості про авторів інтерв'ю, бібліографічні покажчики. Матеріал буде згруповано по таких напрямках: стан СРСР на початок 1985 р., оцінка внутрішньої та зовнішньої політики СРСР з 1985 по 2001 рр.; основні учасники зовнішньополітичного процесу, механізм прийняття зовнішньополітичних рішень; радянсько-американські відносини (1985–1991); військово-стратегічні аспекти радянсько-американських відносин; об'єднання Німеччини; крах соціалістичного суспільства в Європі; війна у Персидській затоці; закінчення холодної війни. Таким чином, це видання є науковим за своїм наповненням та структурою, воно також є результатом потужної наукової роботи з проведення проекту усної історії.

Видавнича функція Фонду є однією з провідних.

Досліджуючи видавничий репертуар Фонду Горбачова, слід визначити такі основні напрями науково-видавничої діяльності:

- ❖ видання творів М. Горбачова (допрезидентської, президентської та післяпрезидентської діяльності) ¹;
- ❖ видання робіт, які висвітлюють життя та діяльність М. Горбачова (у допрезидентський, президентський і післяпрезидентський період) ²;
- ❖ видання результатів наукових досліджень, які проводяться у Фонді ³;
- ❖ видання матеріалів наукових конференцій, симпозіумів, семінарів, круглих столів, які організовуються Фондом ⁴;
- ❖ узагальнене видання наукових досліджень та

інших матеріалів, які згруповані у багатотомне видання («Труды Горбачев-Фонда») ⁵;

- ❖ видання, які розкривають різні аспекти діяльності Фонду ⁶;
- ❖ авторські видання науковців-співробітників Фонду ⁷;
- ❖ бібліографічні видання ⁸;
- ❖ фінансова підтримка окремих видань ⁹.

Основна тематика цих видань – аналіз історичних подій, пов'язаних з періодом перебудови, розпадом СРСР і утворенням незалежних держав, вивчення сучасного економічного, соціально-політичного та культурного розвитку Росії, дослідження ряду проблем, які стосуються питань постіндустріального суспільства, процесів глобалізації суспільства й місця у цих процесах Росії.

Важливим напрямом науково-видавничої діяльності є видання авторських творів М. Горбачова та видань, присвячених його громадсько-політичній діяльності різних періодів.

У Фонді запроваджено проект «М. С. Горбачев. Собрание сочинений». Основу цього видання було покладено Інститутом історії перебудови ¹⁰. У 2000 р. було розпочато роботу над зібранням творів М. Горбачова. Враховуючи те, що підготовка такого видання вимагає ґрунтовного дослідження ряду документів і матеріалів, за рішенням Виконавчого

¹ Почало виходити в світ у 2000 р. Усього вийшло 7 томів.

² «Фонд независимой мысли нужен России!». Горбачев-Фонд за пять лет. 1992–1997. – М.: Апрель-85, 1997. – 131 с.; Горбачев-Фонд. 1991–2001 / Международный общественный фонд социально-экономических и политологических исследований. – М., 2001. – 128 с.; Университет Калгари – Горбачев-Фонд: 5 лет партнерства. – М.: Альфа-принт, 2001. – 167 с.

³ Медведев В. А. Прозрение, миф или предательство (замечки об идеологии перестройки). – М.: Апрель-85, 1997. – 115 с.; Шахназаров Г. Х. Pastshock или роковое расставание с прошлым. – М.: Горбачев-Фонд, 2001. – 80 с.

⁴ Библиография работ М. Горбачева и книг, посвященных перестройке и деятельности М. Горбачева за период с 1985 по 2001 годы. – М.: Горбачев-Фонд, 2001. – 97 с.

⁵ За фінансової підтримки Фонду Горбачова було здійснено ряд видань, серед яких: Владимир Вернадский. Жизнеописание. Избранные труды. Воспоминания современников. Суждения потомков. – М.: Современник, 1993. – 688 с.

¹⁰ До реорганізації Фонду Інститут представляв позицію Фонду у науковій сфері і перед широким загалом з проблем російської історії взагалі та історії перебудови зокрема, а також займався усією редакційно-видавничою роботою Фонду. У складі Інституту функціонував Архів Фонду, в якому зберігалися і оброблялися документи часів перебудови (1986–1991) та діяльності Фонду (з 1992 р.). Основний фонд Архіву склали документи, які відтворювали записи бесід М. Горбачова з іноземними громадськими діячами, главами держав та урядів (1986–1991), а також інтерв'ю, виступи, привітання М. Горбачова за цей же період. Крім того, в Архіві були зібрані доповідні записки, довідки, інформаційні матеріали та записи зі

¹ Горбачев М. С. Декабрь–91: моя позиция. – М.: Прогресс, 1992. – 224 с.; Горбачев М. С. Годы трудных решений. – М.: Альфа-принт, 1993. – 351 с.; Горбачев М. С. Размышления об Октябрьской революции. – М.: Апрель–85, 1997. – 120 с.; та інші видання.

² Визит М. Горбачева в США 2–15 мая 1992 г.: Материалы выступлений. – М.: Горбачев-Фонд, 1992. – 52 с.; Союз можно было сохранить: Белая книга: Документы и факты о политике М. Горбачева по реформированию и сохранению многонационального государства. – М.: Апрель–85, 1995. – 351 с.; «Хочу предостеречь...» М. Горбачев в президентской избирательной кампании 1996 г. – М.: Апрель–85, 1996. – 170 с.; та інші видання.

³ Новый миропорядок и место в нем России. – М.: Горбачев-Фонд, 1999. – 132 с.; Постсоветское пространство: десять лет спустя. В 2 ч. – М., 2001.; та інші видання.

⁴ Федерализм: поиск ответов на новые выводы: Материалы к международной научной конференции в Калгари. Канада, 24–25 марта 1993 г. – М., 1993. – 45 с.; Материалы круглого стола, посвященного 100-летию со дня рождения А. И. Микояна, 15 декабря 1995 г. – М.: Апрель–85, 1996. – 103 с.; Европейский Союз: десять лет после Маастрихта: Материалы круглого стола «Экспертиза», 24 декабря 2001 г. – М.: Горбачев-Фонд, 2002. – 106 с.

комітету Фонду цю роботу було вирішено оформити як окремий науковий напрям. До видання включаються раніше опубліковані офіційні виступи М. Горбачова (доповіді на з'їздах КПРС та пленумах ЦК, на сесіях Верховної Ради та з'їздах народних депутатів СРСР), а також документи, які будуть оприлюднені вперше (виступи М. Горбачова на засіданнях Політбюро, Секретаріату, на нарадах співробітників апарату ЦК КПРС та інших закритих зустрічах). До видання також увійдуть матеріали бесід М. Горбачова з відомими зарубіжними діячами. Частина видання складатимуть праці М. Горбачова, написані ним у післяпрезидентський період: книги, лекції у зарубіжних університетах, виступи на наукових конференціях, семінарах, круглих столах, а також численні інтерв'ю. Зібрання творів складатиметься з 15 томів, у яких праці розміщуються у хронологічному порядку. Видання буде оснащено потужним науково-допоміжним апаратом, який представлено коментарями праць та характеристикою подій, пов'язаних з тим чи іншим виступом або подією. У кожному томі представлені дати життя і діяльності М. Горбачова. До друку підготовлено 5 томів видання.

Традиційно у президентських бібліотечно-архівних колекціях створюються документні фонди, які відображають життя та діяльність дружини президента. У Фонді Горбачова дотримано цієї традиції. У березні 1997 р. дружиною экс-Президента СРСР Р. Горбачовою було створено «Клуб Раїси Максимівни». Мета Клубу – обговорення суспільно значущих проблем, пошук, представлення та практична підтримка проєктів та приватних ініціатив, які сприяють формуванню та зміцненню позицій громадянського суспільства в Росії і передбачають активну участь жінок у цих заходах. Клуб проводить також громадські дискусії, науково-практичні конференції: «Сучасна Росія: погляд жінки» (1997 р.), наукова дискусія «Наші діти: образ майбутнього та практика виховання» (1998 р.), «Покинуті діти: завтра буде пізно» (1998 р.), круглий стіл «Сучасна структура влади у контексті гендерних відносин» (1998 р.), міжнародна конференція «Жінки й масмедіа» (1999 р.) та ін. Клуб є постійно діючим проєктом Фонду Горбачова. У ході організації й робо-

ти Фонду було прийнято проєкт «Дружина президента СРСР». Цей проєкт було започатковано ще за життя Раїси Горбачової. Його мета – зібрати документи та факти про представницьку, культурно-освітню, гуманітарну та благодійну діяльність дружини Президента СРСР, а також її автобіографічні записи та записи зі щоденника, виступи, інтерв'ю, листи періоду перебудови та після нього. Роботу над проєктом було продовжено після смерті Р. Горбачової. Учасники проєкту збирали й аналізували матеріали в державних і громадських архівах, у Бібліотеці іноземної літератури, бібліотеці Московського державного університету, Російській державній бібліотеці. Проводилися бесіди з видатними громадськими діячами, які працювали з Р. Горбачовою у Фонді культури, а також зі співробітниками інших закладів культури. У результаті вдалося зібрати велику (практично найповнішу в Росії) колекцію матеріалів зі спогадами про Р. Горбачову російською мовою. Частина зібраних документів становлять публікації у зарубіжній пресі про Р. Горбачову. Бібліографічні матеріали отримані від Видавничого дому «Бурда», журналів «Фокус», «Штерн» та інших. Складовою частиною документного фонду є зібрання листів, адресованих Р. Горбачовій. Матеріали проєкту було покладено в основу книги «Раїса. Воспоминания, статьи, телеграммы» (М., 2000. – 320 с.).

Пріоритетним напрямом діяльності Фонду є його благодійна діяльність. З метою створення наукової школи та матеріальної бази російської дитячої гематології та онкології Фондом започатковано міжнародну асоціацію «Гематологи світу – дітям». Як спонсор цієї асоціації Фонд займається збором та розподілом матеріальних ресурсів, які надходять від партнерів по Фонду та приватних осіб у вигляді грошових внесків, медичного обладнання та медикаментів.

Таким чином, Фонд Горбачова – це приватна бібліотечно-архівна колекція, в якій використані традиції створення бібліотечного, архівного та музейного фондів державних установ. Фонд є міжнародною неурядовою організацією. Документні фонди формуються на основі приватних колекцій та архівів. Комплектує свій документний фонд виданнями, приватними архівними та музейними документами, які залучаються до Фонду за згодою їх власників (більшу частину документів складає приватний архів і колекції Президента СРСР М. Горбачова.). Архівні документи, які стосуються офіційної діяльності Президента СРСР, знаходяться в державному архіві. Такі документи, відповідно до законодавства Російської Федерації,

службових блокнотів співробітників апарату М. Горбачова як Генерального секретаря ЦК КПРС та Президента СРСР за 1985-1991 рр., а також ряд вітчизняних і зарубіжних видань та публікацій у періодичних і неперіодичних виданнях, видання Фонду. Після реорганізації Фонду у 1999 р. було створено у складі науково-інформаційного центру бібліотеку і архів Фонду Горбачова.

залучаються до Фонду у формі копій цих документів. Дослідження бібліотечно-архівної колекції Фонду Горбачова для науковців має інтерес у двох аспектах: перший – організація, формування та розвиток приватної документної колекції державних діячів; другий – змістовний: вивчення документів і їх використання при дослідженні конкретного історичного періоду. Безумовно, спеціалізований документний фонд, в якому зосереджені ресурси конкретної тематики, дозволяє науковцям комплексно дослідити конкретний потік документів.

Фонд веде активну роботу по організації документообміну з іншими бібліотеками, бібліотечно-

архівними колекціями профільного характеру. Слід зазначити, що такі стосунки налагоджені і в організації документообміну між Фондом Горбачова та Фондом президентів України (бібліотечно-архівною колекцією) – структурним підрозділом Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського. Це дозволяє залучити до документних фондів Бібліотеки нові видання, копії архівних документів. Розповсюдження видань Фонду Горбачова здійснюється в основному шляхом документообміну, саме тому налагодження документообміну між двома спорідненими за функціями структурами дозволить збагатити їх документні фонди.

ХРОНІКА НАУКОВИХ ПОДІЙ

Семінар для фахівців бібліотек науково-дослідних установ НАН України

27 травня 2004 року у Національній бібліотеці України імені В. І. Вернадського відбувся семінар на тему «Загальнодоступні пакети прикладних програм для автоматизації бібліотек». Захід проводився за ініціативи Центру бібліотечно-інформаційних технологій НБУВ (керівник Центру канд. техн. наук Л. Й. Костенко). Учасники семінару – керівники та працівники майже 40 бібліотек науково-дослідних установ НАН України м. Києва, оснащених комп'ютерною технікою.

Л. Й. Костенко і провідний інженер Центру Є. О. Корнілова поінформували та продемонстрували присутнім можливість системи автоматизації бібліотек ІРБІС, демоверсію ІРБІС, а також детально охарактеризували систему автоматизації нового покоління ІРБІС 64. Систему ІРБІС було розроблено ДПНТБ Росії (<http://www.gpntb.ru/>), вона використовується у багатьох бібліотеках Росії та країн СНД, серед яких бібліотеки різного профілю та рівнів – від сільських і шкільних до бібліотек вищих навчальних закладів та національних.

В основу ІРБІС 64 покладено ідею переходу від електронного каталогу до створення повнотекстових баз даних. Система підтримує будь-який алфавіт, дозволяє працювати в глобальній мережі, забезпечує здійснення корпоративної каталогізації. Програма містить додатки: АРМи «Комплектатор», «Каталогізатор», «Книговидача», «Читач», «Адміністратор».

Користувачі мають можливість виходу через Інтернет на розробників програми ІРБІС 64 (<http://irbis.gpntb.ru/>) із зауваженнями та пропозиціями, а також одержати відповідь на запитання, що виникають у процесі впровадження нової програми.

Учасники семінару отримали нагоду записати на компакт-диск пакет згаданих прикладних програм для автоматизації бібліотек, а також масиви галузевої інформації за тематикою наукових досліджень своїх установ з електронних ресурсів НБУВ.

Наталія Смаглова,
н. с. відділу бібліотекознавства НБУВ